

Питель С. В.

к.е.н., доцент,

кафедра обліку у виробничій сфері

Тернопільський національний економічний університет,

м. Тернопіль, Україна

МЕТОДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

Інвестиції є найважливішим і найбільш дефіцитним економічним ресурсом, використання якого сприяє зростанню ефективності виробництва та конкурентоспроможності підприємств, створенню нових робочих місць, підвищенню зайнятості населення та рівня його добробуту. Успішна діяльність підприємств в довгостроковій перспективі, забезпечення високих темпів їхнього розвитку значною мірою визначаються рівнем інвестиційної активності та масштабами інвестиційної діяльності, розширення якої вимагає створення спеціальних умов, і, в першу чергу, збільшення обсягу інвестицій та підвищення їхньої ефективності. Оцінка ефективності інвестицій є найбільш відповідальним етапом в процесі прийняття управлінських рішень. Від того, наскільки об'єктивно і всебічно проведена ця оцінка, залежать терміни повернення вкладеного капіталу й темпи розвитку підприємства. Об'єктивність та всебічність значною мірою визначаються використанням сучасних методів проведення оцінки ефективності інвестиційних проектів. У таблиці 1 наведено загальний моніторинг основних методів економічної оцінки ефективності інвестицій, проаналізовано переваги та недоліки кожного методу окремо.

Таблиця 1

Переваги і недоліки основних методів економічної оцінки інвестицій

Переваги	Недоліки
1	2
<i>Метод «норми прибутку»</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Легкість розуміння. 2. Нескладні розрахунки. 3. Розрахунки за даними бухгалтерської звітності. 4. Рейтинг прибутковості проекту. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Не враховує здійснення реінвестування. 2. Не враховує відмінності в термінах реалізації інвестиційних проектів. 3. Враховується, зазвичай, чисте збільшення, а не грошовий потік. 4. Немає можливості встановити оптимальний проект при однакових ROI, але різних інвестиціях.
<i>Метод простого (бездисконтного) терміну окупності інвестицій</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Простота використання і розрахунків. 2. Дозволяє визначати дані про ліквідність проекту, так як тривала окупність означає знижену ліквідність (тривалу іммобілізацію коштів) доходів, у порівнянні з проектами, які мають короткий термін експлуатації. 3. Дозволяє аналізувати ризикованість проекту, оскільки тривалий період окупності проекту означає підвищену небезпеку. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ігнорує грошові надходження після закінчення терміну окупності. Так, за типовими проектами з тривалим терміном окупності після всього періоду повернення інвестицій може бути отримано більший результат. 2. Не враховує ймовірність реінвестування доходів. 3. Проекти з однаковим терміном окупності, але різною тимчасовою структурою доходів визнаються рівноцінними. 4. Значимість терміну окупності зовсім нічого не говорить про ефективність проекту, а дозволяє оцінити лише його ліквідність.
<i>Метод чистого дисконтованого доходу</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Відображає доходи від інвестицій (переважання надходжень над початковими витратами). 2. Враховує період життя інвестиційного проекту і розподіл в часі грошових потоків 3. Виражається у грошових одиницях поточної вартості. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. NPV – не враховує обсягів альтернативних інвестиційних проектів. 2. Не показує прибутковість (ефективність) проекту. 3. Залежить від величини дисконту. 4. Розмір дисконту приймається незмінним. Проте в майбутньому розмір дисконту може змінюватись у зв'язку зі зміною економічних умов.

<p>4. Коефіцієнт є адаптивним в тимчасовому аспекті, тобто допускається узагальнювати NPV різних проектів.</p> <p>5. Відображає прогностичну оцінку зміни економічного потенціалу підприємства у випадку прийняття інвестиційного проекту, тобто модифікація «цінності фірми».</p> <p>6. Відповідає головному критерію ефективності інвестицій.</p>	<p>5. Вимагає детальних довгострокових прогнозів.</p>
<p><i>Метод індексу доходності</i></p>	
<p>1. Є відносним, відображає результативність одиниці інвестицій.</p> <p>2. В умовах обмеженості ресурсів дає змогу виробити переважно результативний інвестиційний портфель.</p> <p>3. Дає змогу оцінити резерв безпеки проекту.</p>	<p>1. Неадаптивний</p> <p>2. Залежить від прийнятої ставки дисконту.</p>
<p><i>Метод внутрішньої норми доходності</i></p>	
<p>1. Показник відносний.</p> <p>2. Не залежить від ставки дисконту.</p> <p>3. Спрямований на збільшення доходів інвесторів.</p>	<p>1. Показує тільки найбільший ступінь витрат, який може бути асоційована з оцінюваним інвестиційним проектом (зокрема, якщо ВНД двох проектів перевищує ціну залучених джерел інвестицій, то альтернативність кращого варіанту за критерієм ВНД неможлива)</p> <p>2. Характеризує лише певний план, обмежений у використанні при оцінці інвестиційного портфелю.</p> <p>3. Для нетрадиційних грошових потоків може мати кілька значень.</p> <p>4. Не дозволяє встановити «внесок» проекту в трансформацію капіталу підприємства.</p> <p>5. Обчислення ВНД базується на припущенні, що вільні грошові кошти реінвестуються за ставкою рівною ВНД (як правило такого бути не може)</p>

Роблячи висновки про переваги і недоліки методів економічної оцінки інвестицій, можна помітити, що всі статичні методи економічної оцінки інвестицій достатньою мірою прості для розрахунку, розуміння і отримання вихідної інформації та можуть бути використані для швидкого початкового відхилення проектів або для їх ранжування.

У свою чергу статичні методи мають і недоліки:

– не враховують моменти отримання доходів і здійснення витрат (інвестицій), тобто не враховують тимчасове вартісне вираження грошей (причина зміни). З чого можна зробити висновок, що в процесі розрахунку зіставляються фактично несумісні величини;

– показником повернення інвестованого капіталу найчастіше приймається тільки дохід. Проте в реальній практиці інвестиції повертаються у вигляді грошового потоку, що складається з чистого прибутку й амортизаційних відрахувань, внаслідок чого при аналізі ефективності інвестицій можна отримати спотворені результати розрахунків: завищений період окупності і занижений показник ефективності;

– не приймається до уваги, що досягнуте раніше перевищення доходів над витратами може бути розміщене під відсотки і, таким чином, виявиться вигіднішим в кінцевому підсумку, ніж досягнутий згодом прибуток.

Незважаючи на недоліки методу чистого дисконтованого доходу, індекс NPV, визнаний в зарубіжній практиці, є найбільш надійним в системі показників оцінки ефективності інвестицій. Незважаючи на недоліки і переваги всіх розглянутих показників ефективності інвестицій є можливість з упевненістю зазначити, що вони взаємопов'язані й дозволяють оцінювати результативність інвестицій з різних сторін і тому їх слід застосовувати комплексно. Порівняльне вивчення методик дало змогу встановити переваги

та недоліки кожної з них, а також екстрагувати переважно загальні правила проведення проектного аналізу, серед яких слід, виділити такі:

- встановлення ефекту за допомогою зіставлення майбутніх інтегральних результатів і витрат з орієнтацією на отримання максимальної позитивної величини чистої поточної вартості, індексу прибутковості, необхідної норми доходу на капітал або інших показників;
- врахування зміни вартості грошей у часі за допомогою зведення майбутніх різних за часом витрат і доходів до умов їхньої співставності за економічною цінністю в початковому періоді;
- застосування концепції альтернативної вартості ресурсів як норми прибутковості, що виплачується за альтернативними варіантами вкладення коштів, яка застосовується в якості ставки дисконтування;
- врахування пов'язаних з реалізацією проекту витрат і результатів, що виходять за межі прямих фінансових інтересів учасників інвестиційного проекту та допускають вартісне встановлення: інституційне, соціально-культурне, політичне, екологічне;
- застосування моделювання потоків продукції, ресурсів і грошових коштів;
- врахування впливу інфляції, затримок платежів і інших факторів, що впливають на ефективність використовуваних грошових коштів;
- врахування пов'язаних із здійсненням проекту невизначеності та ризиків.

Строк окупності, маючи суттєві недоліки з теоретичної точки зору (розглядає тільки ті доходи, які знаходяться в рамках часового відрізка окупності і не може оцінити весь дохід від інвестицій), на практиці часто виступає в якості основного для прийняття рішення.

Список використаних джерел

1. Петухова, О. М. Інвестування. [навч. посіб.] / О. М. Петухова. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 336 с.
2. Инвестиционный менеджмент. [учебное пособие]. / И.А. Бланк. – К: Ника-Центр: Эльга-Н, 2001. – 448 с.
3. Экономическая оценка инвестиций: Учебное пособие / А. И. Деева. – М.: МИКХиС, 2012. – 342 с.

Пушкар М. С.

д.е.н., професор кафедри аудиту, ревізії та аналізу
Тернопільського національного економічного університету,
м.Тернопіль, Україна

СТВОРЕННЯ НАУКОВИХ ТЕОРІЙ ОБЛІКУ Й КОНТРОЛЮ

Місія облікової системи полягає у спостереженні та вимірюванні змін параметрів різноманітних об'єктів підприємства з подальшою обробкою отриманих даних та перетворенням їх в інформацію, яку використовують менеджери для управління господарською і фінансовою сферами підприємства.

Проте, сучасний господарський облік (до речі більш адекватна істині назва, ніж бухгалтерський), представлений на переважній більшості підприємств лише його фінансовою підсистемою, функція якої зводиться до підготовки стандартних фінансових звітів за короткі періоди (від кварталу до року) зі стандартними економічними показниками для загального користування. За цією звітністю практично неможливо здійснювати процес управління явищами і процесами в реальному часі тому, що кожному з менеджерів потрібна